

Evropské cukrovarnictví na rozcestí: mezi environmentální ambicí, konkurenceschopností a geopolitikou

EUROPEAN SUGAR SECTOR AT A CROSSROADS: BETWEEN ENVIRONMENTAL AMBITION, COMPETITIVENESS, AND GEOPOLITICS

Institucionální rámec a role SNFS

Syndicat National des Fabricants de Sucre (SNFS) je historickou profesní organizací, která podporuje francouzské cukrovarnictví již od roku 1886. Strukturální proměny posledních dvou desetiletí, charakterizované koncentrací výroby a uzavíráním závodů, vedly k výraznému snížení počtu aktérů v odvětví. V současnosti sdružuje SNFS dva klíčové výrobce – družstevní skupinu Cristal Union a společnost Saint Louis Sucre ze skupiny Südzucker – a reprezentuje přibližně 60 % francouzské produkce cukru.

Role SNFS přesahuje běžné zastupování členských firem. Organizace systematicky hájí kolektivní a národní zájmy sektoru v oblasti průmyslové, zemědělské, environmentální, fiskální, sociální i kvalitativní regulace. Protože rozhodující část cukerní politiky je utvářena na úrovni EU, je činnost SNFS úzce propojena s rámcem společné organizace zemědělských trhů a s vyjednáváním mezinárodních obchodních dohod. Současně zajišťuje mezioborový dialog s pěstiteli cukrové řepy a vyjednává národní kolektivní smlouvu pro cukrovary, lihovary a rafinerie, čímž plní významnou roli i v oblasti sociálního dialogu i odborného vzdělávání.

„Zdravotní stav“ evropského cukrovarnictví po roce 2017

Evropské cukrovarnictví prošlo od roku 2006 sérií zásadních reforem a tržních otřesů. Zrušení výrobních kvót v roce 2017 představovalo zásadní zlom, který sice otevřel prostor pro expanzi produkce, současně však vystavil sektor plné volatilitě světového trhu. V kombinaci s klimatickými výkyvy a růstem vstupních nákladů – energií, práce i zemědělských vstupů se postupně prohlubuje problém konkurenceschopnosti evropských výrobců.

Kumulace evropských i národních regulací, zejména v oblasti životního prostředí a ochrany rostlin, vytváří tlak, který podniky obtížně absorbují. Strategie Green Deal a Farm to Fork, zamýšlené jako reakce na klimatické výzvy, podle francouzské zkušenosti

přinesly nevyvážené dopady. Místo harmonizovaného přechodu k udržitelnějším postupům došlo k oslabení ekonomické životaschopnosti strategických zemědělských a průmyslových odvětví.

Zásadní otázkou tak není odmítnutí environmentální ambice jako takové, ale nalezení rovnováhy mezi ochranou životního prostředí a zachováním produkční kapacity. Francouzský příklad ukazuje rizika nadměrné transpozice evropských předpisů do národní legislativy, která může oslabit schopnost reagovat na agronomické výzvy i mezinárodní konkurenci.

Regulace ochrany rostlin a agronomická realita

Významným bodem napětí je oblast přípravků na ochranu rostlin. Zákazy účinných látek bez existence technicky a ekonomicky dostupných alternativ mohou vést k poklesu výnosů a k růstu produkční nejistoty. Je proto důležité zachovávat principy realismu: žádné zákazy bez věrohodných náhrad a přechodná období odpovídající agronomickým a ekonomickým podmínkám.

Zásada proporcionality by měla být základním kritériem evropské regulace. Stabilní, předvídatelné regulační prostředí je nezbytné pro dlouhodobé investice do šlechtění, digitalizace a precizního zemědělství. Bez něj hrozí, že řepaři budou nuceni plodinu opouštět – s přímými dopady na celý hodnotový řetězec.

Konkurenceschopnost vůči třetím zemím

V globálním kontextu naráží evropské cukrovarnictví na strukturální dilema. Teoretické vyrovnání podmínek by vyžadovalo buď snížení evropských standardů, nebo jejich prosazení u obchodních partnerů. Ani jedna z těchto variant není politicky realistická.

Řešením je postupná harmonizace standardů a omezení jednostranného zpříšňování, které zvyšuje náklady evropským podnikům bez odpovídající ochrany trhu. Kompenzační nástroje, jako je uhlíkové vyrovnání na hranicích (CBAM), mají své limity – jsou

Christian Spiegeleer

Prezident a generální ředitel francouzského Národního svazu výrobců cukru (SNFS), patří k nejzkušenějším osobnostem evropského cukrovarnictví.

Do oboru vstoupil v roce 1993 ve společnosti Béghin-Say, následně působil ve skupině Tereos a od roku 2016 jako nezávislý konzultant. Od 1. července 2019 stojí v čele SNFS, je členem představenstva Národní asociace potravinářského průmyslu (ANIA) a předsedou Ekonomické komise Evropského výboru výrobců cukru (CEFS). V jeho pohledu se zrcadlí jak francouzská zkušenost, tak širší evropský kontext, který dnes zásadně formuje budoucnost produkce cukru z cukrové řepy.

administrativně náročné a jejich efekt nemusí odpovídat očekávání. Obchodní politika EU je v současnosti zatížena vnitřními rozpory a zemědělské sektory často vystaveny tlaku ve prospěch jiných průmyslových zájmů. Riziko destabilizace evropské produkce dovozem ze zemí s nižšími environmentálními a sociálními standardy je reálné, nebudou-li nastaveny vyrovnávací mechanismy.

Cirkulární ekonomika jako strukturální výhoda

Moderní cukrovarnictví již dávno nepředstavuje pouze potravinářskou výrobu cukru. Komplexní zpracování cukrové řepy zahrnuje produkci krmiv, bioetanolu, energie i využití vedlejších produktů. Francouzská zkušenost ukazuje, že rozvoj trhu s biopalivy může stabilizovat ekonomiku potravinářské výroby cukru.

Řízky, melasa i další vedlejší proudy jsou energeticky či agronomicky zhodnocovány. Významným krokem vpřed bude postupná náhrada plynu biomasou z řízků, což sníží náklady i energetickou závislost a zároveň přispěje k dekarbonizaci výroby.

Vodní soběstačnost cukrovarů, založená na využití vody obsažené v řepě, dokládá praktickou realizaci principů cirkulární ekonomiky. Odpadní vody z cukrovarů a lihovarů nacházejí další využití v zemědělství, čímž se uzavírá materiálový cyklus.

Perspektiva střední Evropy

Z pohledu českého čtenáře je podstatná otázka budoucí role střední Evropy v evropské struktuře produkce. Historické dědictví Čech a Moravy jako průkopníků řepného cukrovarnictví

v 19. století je něco, na čem by Česká republika měla stavět. V kontextu současných debat o potravinové suverenitě a reindustrializaci představuje toto dědictví spolu s příznivými půdními a klimatickými podmínkami významné strategické aktivum.

Zachování této pozice však vyžaduje koordinovanou akci na úrovni celého cukrovarnického sektoru, členských států i EU. Rozhodující bude schopnost skloubit environmentální ambice s ekonomickou realitou a dlouhodobou průmyslovou vizí.

Závěr

Evropské cukrovarnictví stojí na křižovatce. Tlak globální konkurence, geopolitické změny, klimatická agenda i regulační vývoj vytvářejí komplexní prostředí, v němž je nutné hledat rovnováhu mezi udržitelností a konkurenceschopností.

Naše francouzská zkušenost ukazuje, že budoucnost odvětví nebude spočívat v rezignaci na environmentální cíle, ale v jejich realistickém a proporcionálním naplňování. Klíčová bude stabilita regulačního rámce, podpora inovací – zejména ve šlechtění a energetice – a důsledné hájení rovných podmínek na mezinárodním trhu.

Pro země s bohatou cukrovarnickou tradicí, jako je Česko, to znamená aktivní zapojení do evropské debaty a důslednou obranu průmyslové a agrární základny. Budoucnost evropského cukru bude záviset na tom, podaří-li sladit environmentální ambice s ekonomickou racionalitou a dlouhodobou strategickou vizí.